

Wprowadzenie

Funkcjonujący w Polsce samorząd terytorialny stanowi zdecentralizowaną formę administracji publicznej. Oznacza to brak hierarchicznego podporządkowania rządowym organom administracji publicznej, przekazanie pewnej samodzielności, organizacyjnej oraz finansowej, w zakresie realizowanych zadań publicznych, jak również odpowiedzialność polityczną przed społecznością lokalną i regionalną. Ta zasadnicza zmiana, która dokonała się w zarządzaniu sprawami publicznymi wraz z transformacją ustrojową państwa, uznawana jest powszechnie za jedną z najlepszych reform, które dokonały się na początku lat 90. Funkcjonujący obecnie samorząd terytorialny na trwałe wpisał się w system administracji publicznej, o czym świadczy zarówno skala realizowanych zadań publicznych, jak również poziom wydatków publicznych realizowanych przez jednostki sektora finansów publicznych, dla których organem założycielskim są JST.

Niniejsza publikacja powstała jako przewodnik dla osób sprawujących funkcję radnego. Jej celem jest przedstawienie najważniejszych zagadnień dotyczących działania samorządu terytorialnego, z którymi osoby sprawujące funkcje publiczne będą spotykały się podczas całej kadencji sprawowania swojego mandatu. Warto podkreślić, że obowiązki osób wybranych do organów uchwałodawczych nie sprowadzają się wyłącznie do uczestniczenia w pracach organów, do których został on powołany. Są to także systematyczne kontakty z ludźmi, którzy zgłaszają im swoje problemy i pomysły. Tym samym realizacja mandatu radnego to nie tylko zabieranie głosu na sesjach rad lub sejmików, głosowanie w sprawie aktów prawa miejscowego, ale także konsultacje z mieszkańcami, zachęcanie i włączanie ich w proces realizacji zadań publicznych. Obrazowo można przedstawić radnego jako, z jednej strony, polityka, a z drugiej sąsiada reprezentującego mieszkańców JST.

Niniejsza publikacja przedstawia wszystkie najważniejsze aspekty pracy radnego, poczynając od kwestii objęcia mandatu i określenia praw i obowiązków radnego, a także przewodniczącego i wiceprzewodniczącego rady i sejmiku (rozdziały I–III), poprzez pracę radnego w komisjach, aż do przedstawienia zaplecza administracyjnego, którym dysponuje w ramach sprawowanego mandatu (rozdziały IV–V). Praca radnego bardzo często kojarzona jest z działalnością uchwałodawczą, czyli głosowaniem nad uchwałami. To bardzo ważny element aktywności radnych, gdyż dotyczy działalności prawotwórczej, ustanawiającej akty prawa lokalnego. Zagadnienia dotyczące procesu legislacyjnego oraz budowy uchwał zawarte zostały w rozdziale VI. Realizacja zadań publicznych wymaga zapewnienia odpowiedniego finansowania, w ramach posiadanych dochodów własnych bądź dzięki wsparciu zewnętrznemu – zagadnienia te poruszone zostały w rozdziale VII. Kolejny rozdział stanowi o kwestiach nadzoru i kontroli, które są naturalną konsekwencją tego, że JST realizują zadania w formie właściwej dla administracji publicznej, tym samym mają możliwość korzystania z władztwa administracyjnego. Rozdział VIII zawiera najważniejsze informacje dotyczące działań kontrolnych zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych. Nieodłącznym elementem funkcjonowania administracji publicznej jest systematyczny kontakt z otoczeniem społecznym, który

realizowany jest w ramach konsultacji i partycypacji społecznej. Świadczy o tym nie tylko rozwój narzędzi internetowych, ale także nowe obowiązki sprawozdawcze nałożone na organ wykonawczy w ramach nowelizacji ustaw samorządowych. O istocie procesu konsultacji i partycypacji społecznej stanowi kolejny rozdział – IX. Rozdział X poświęcony został formom realizacji zadań publicznych i możliwości ich dostosowania do rzeczywistości lokalnej i regionalnej w ramach obowiązków wynikających z przepisów ustrojowych oraz prawa materialnego. Poszukiwanie większej efektywności, poprawa jakości realizowanych zadań oraz odpowiadanie na potrzeby zgłaszane przez społeczność lokalną jest z pewnością głównym elementem refleksji w debacie samorządowej. Przedmiotem zainteresowania opinii publicznej oraz tematem wielu dyskusji są oświadczenia majątkowe osób sprawujących funkcje publiczne, w tym radnych. Szczegółowy zakres przedmiotowy, tryb ich składania i sposób weryfikacji zostały przedstawione w rozdziale XI. Zagadnieniem bezpośrednio związanym z kontrolą oświadczeń majątkowych jest kwestia przepisów antykorupcyjnych, czyli aktywności radnego poza realizacją funkcji publicznej, która zawarta została w rozdziale XII. Publikację wieńczą rozdziały dotyczące ochrony dóbr osobistych oraz dostępu do informacji publicznej, które stanowią istotny element transparentności i zaufania do sfery publicznej.

Przygotowana publikacja stanowić ma wsparcie w realizacji trudnej i wymagającej roli radnego. Zawarte w niej treści z pewnością pozwolą na lepszą orientację w meandrach funkcjonowania administracji samorządowej. Należy jednak pamiętać, że nie wyczerpuje ona z pewnością całego zakresu merytorycznego zagadnień poruszanych na sesjach organów uchwałodawczo-kontrolnych. Tym niemniej, wyrażamy nadzieję, że lektura pracy pozwoli na szybsze poznanie kluczowych instytucji prawnych i tym samym skuteczniejsze realizowanie mandatu radnego, czego wszystkim czytelnikom serdecznie życzymy.

Robert Gawłowski